



# SAOPĆENJE

## FIRST RELEASE



Molimo korisnike da prilikom upotrebe podataka obavezno navedu izvor  
*Users are kindly requested to mention the data source*

GODINA/ YEAR IV

SARAJEVO, 30.04. 2020.

BROJ/ NUMBER 1

## NAUKA, TEHNOLOGIJA I INOVACIJE

### INOVATIVNE AKTIVNOSTI PREDUZEĆA, 2016-2018 INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES, 2016- 2018

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine objavljuje podatke o inovativnim aktivnostima preduzeća, referentni period 2016-2018. godine. Podaci su prikupljeni na osnovu provedenog dvogodišnjeg *Istraživanja o inovativnim aktivnostima preduzeća u Bosni I Hercegovini (INOV)*. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 3.116 preduzeća i stopa odgovora preduzeća koja su ispunila upitnik je 67,8%.

Inovativno aktivna preduzeća su preduzeća koja su u posmatranom periodu imala završene aktivnosti u vezi sa inovacijama proizvoda ili procesa i/ili tekuće inovativne aktivnosti (aktivnosti koje su bile u toku na kraju 2018. godine) i/ili napuštene inovativne aktivnosti i/ili interne aktivnosti istraživanja i razvoja i/ili ugovorene aktivnosti istraživanja i razvoja. Inovativne aktivnosti mogu dovesti do inovacije, biti u toku, odložene ili napuštene u posmatranom periodu.

Od ukupnog broja preduzeća, 35,6% je provelo bar jednu od navedenih inovativnih aktivnosti u periodu posmatranja 2016-2018. U istom periodu posmatranja, 64,4% preduzeća nije provodilo inovativne aktivnosti.

Inovativna aktivnost preduzeća povećava se sa njihovom veličinom, tako da je 59,4% inovativno aktivnih preduzeća u posmatranom broju velikih preduzeća (250 i više zaposlenih), zatim 46,6% u posmatranom broju srednjih preduzeća (50-249 zaposlenih), dok je 31,5% inovativnih preduzeća iz grupe malih preduzeća (10-49 zaposlenih)

Posmatrano po područjima Klasifikacije djelatnosti BIH 2010, koja sadržajno i strukturno u potpunosti odgovara EU Statističkoj klasifikaciji djelatnosti NACE Rev 2., najviše inovativno aktivnih preduzeća pripadaju području Informacije i komunikacije, njih 63,9%, a najmanje inovativno aktivnih preduzeća pripadaju području Vađenju rude i kamena, njih 17,9%

*Agency for statistic of Bosnia and Herzegovina is publishing data on innovation activity of enterprises referring to the period 2016-2018, obtained through the biennial Survey on innovation activities of enterprises in Bosnia and Herzegovina (INOV). The Survey was carried out on the sample consisting of 3.116 enterprises, with the response rate of enterprises, which completed the questionnaire of 67.8%.*

*Innovation-active enterprises are those that, in the observation period, have had completed product or process innovation activities and/or ongoing innovation activities at the end of 2018 and/or abandoned innovation activities and/or in-house research and development activities and/or contract-out research and development activities. Innovation activities in the observation period may result in innovation, be ongoing, delayed or abandoned*

*Out of the total number of enterprises, 35.6% introduced at least one of the above innovation activities in the observation period 2016-2018. In the same observation period, 64.4 % of enterprises have not implemented innovative activities.*

*Innovation activity of enterprises increases as their size increases. Thus, 59.4% of enterprises in the observed number of large enterprises (250 employees and more) were innovation-active, 46.6% in the observed number of medium enterprises (between 50 and 249 employees), while 31.5% of enterprises in the group of small enterprises (between 10 and 49 employees) were innovation-active*

*By section of the Classification of Economic Activities 2010, which in its content and structure fully complies with the Statistical Classification of Economic Activities of the EU, NACE Rev.2, the largest number of innovation-active enterprises was recorded in the section Information and communication, 63.9%, and the least innovative enterprises was recorded in the section Mining and quarrying, 17.*

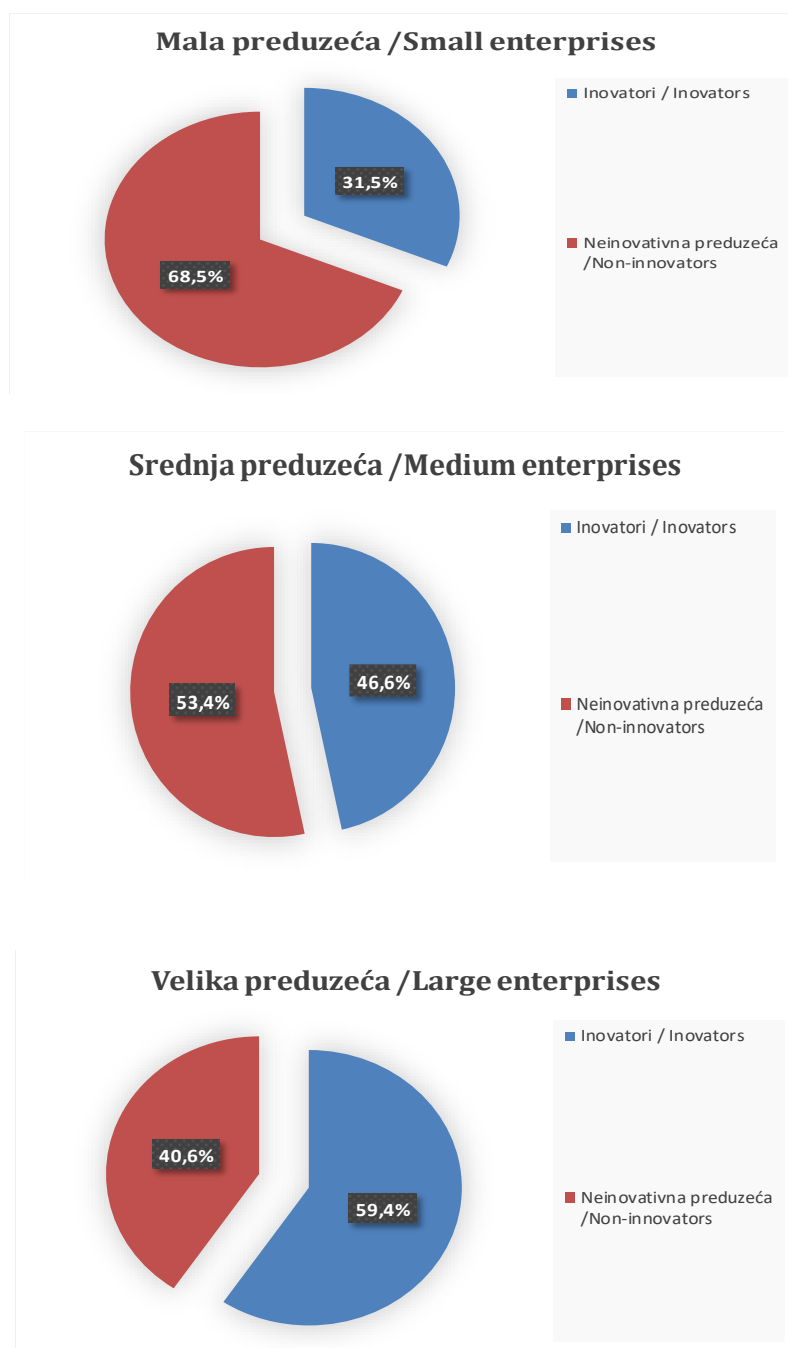
# 1. PREDUZEĆA PREMA INOVATIVNOSTI I VELIČINI U PERIODU 2016-2018

## ENTERPRISES INNOVATION ACTIVITY AND BY SIZE OF ENTERPRISES, 2016-2018

	<b>Ukupno</b> <i>Total</i>	<b>Inovatori</b> <i>Innovators</i>	<b>Neinovativna preduzeća</b> <i>Non-innovators</i>	<b>Udio inovatora, %</b> <i>Share of innovators, %</i>	
<b>UKUPNO</b>	5 833	2079	3754	35,6	<b>TOTAL</b>
Mala	4 447	1402	3045	31,5	<i>Small</i>
Srednja	1 142	532	610	46,6	<i>Medium</i>
Velika	244	145	99	59,4	<i>Large</i>

Graf 1. Preduzeća prema inovativnosti i veličini, 2016-2018

Graph 1. Enterprises by innovation activity and by size of enterprises, 2016-2018



**2. PREDUZEĆA PREMA INOVATIVNOSTI I PODRUČJU DJELATNOSTI U PERIODU 2016-2018**  
**ENTERPRISES INNOVATION ACTIVITY AND BY SECTION OF ACTIVITY OF ENTERPRISES, 2016-2018**

Područje djelatnosti	Ukupno <i>Total</i>	Inovatori <i>Innovators</i>	Neinovativna preduzeća <i>Non- innovators</i>	Udio inovatora % <i>Share of innovators %</i>	<i>Section of activity</i>
UKUPNO	5 833	2 078	3 755	35,6	TOTAL
B- Vađenje ruda i kamena	69	12	57	17,4	<i>B-Mining and quarrying</i>
C- Prerađivačka industrija	1 836	802	1 034	43,7	<i>C- Manufacturing</i>
D- Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	43	11	32	25,6	<i>D- Electricity, gas, steam and air -conditioning supply</i>
E- Snabdijevanje vodom, kanalizacija, upravljanje otpadom i djelatnosti sanacije okoliša	209	62	147	29,7	<i>E-Water supply, sewerage, waste management and remediation activities</i>
F- Građevinarstvo	698	167	531	23,9	<i>F- Construction</i>
G -Trgovina na veliko i malo,popravka moltornih vozila i motocikala	1 921	639	1 282	33,3	<i>G- Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
H- Saobraćaj i skladištenje	472	119	353	25,2	<i>H- Transport and storage</i>
J- Informacije i komunikacije	249	159	90	63,9	<i>J- Information and communication</i>
K- Finansijske djelatnosti i dijelatnosti osiguranja	90	48	42	53,3	<i>K- Financial and insurance activities</i>
M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	246	59	187	24,0	<i>M-Professional, scientific and technical activities</i>

**3. PREDUZEĆA PREMA VRSTI INOVATIVNIH AKTIVNOSTI I VELIČINI PREDUZEĆA, 2016-2018**  
**ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY AND BY SIZE OF ENTERPRISES, 2016-2018**

	Ukupno <i>Total</i>	Inovatori <i>Innovators</i>						
		Preduzeća koja su imala samo inovaciju proizvoda  <i>Enterprises with product innovations only</i>		Preduzeća koja su imala samo inovaciju poslovnog procesa  <i>Enterprises with business process innovation only</i>		Preduzeća koja su imala inovaciju proizvoda i inovaciju poslovnog procesa istovremeno <i>Enterprises with both product and business process innovations</i>		
		broj/ number	%	broj/ number	%	broj/ number	%	
UKUPNO	2 079	1 273	21,8 %	1 019	17,5%	1 062	18,2%	TOTAL
Mala	1 402	857	19,3%	664	14,9%	684	15,4%	<i>Small</i>
Srednja	532	320	28,0%	299	26,2%	297	26,0%	<i>Medium</i>
Velika	145	96	39,4%	55	22,7%	81	33,3%	<i>Large</i>

Inovacija proizvoda je novi ili poboljšani proizvod (roba ili usluga) koja se značajno razlikuje od prethodnih proizvoda ili usluga preduzeća, a koja je implementirana na tržištu. U periodu 2016 – 2018. godine, 21,8% preduzeća je uvelo inovaciju proizvoda.

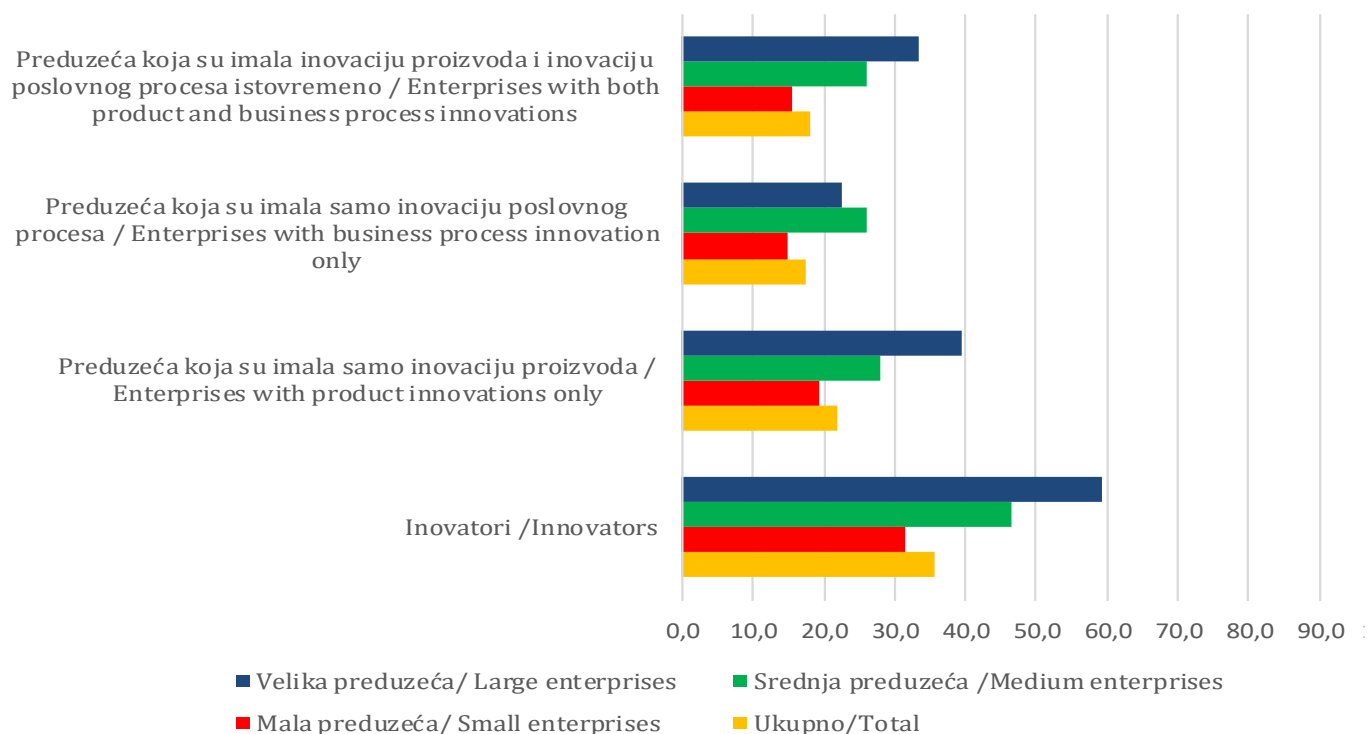
*A product innovation is a new or improved good or service that differs significantly from the enterprise's previous goods or services and which has been implemented on the market. In the period 2016 – 2018, 21.8% of enterprises introduced product innovation*

Inovacija poslovnog procesa je novi ili poboljšani poslovni proces koji je uveden na jednu ili više poslovnih funkcija koji se značajno razlikuju od prethodnih poslovnih funkcija i koji je implementiran u preduzeću. U periodu 2016 – 2018. godine, 17,5% preduzeća je uvelo inovaciju poslovnog procesa.

*A business process innovation is a new or improved business process for one or more business functions that differs significantly from the enterprise's previous business processes and which has been brought into use by the enterprise. In the period 2016 – 2018, 17.5% of enterprises introduced business process innovation*

Graf 2. Preduzeća prema vrsti inovativnosti i veličini, 2016-2018

Graph 2 Innovation activity of the enterprises by activities and by size, 2016-2018



#### 4. INOVATIVNA PREDUZEĆA PREMA AKTIVNOSTIMA INOVACIJE PROIZVODA I INOVACIJE POSLOVNOG PROCESA 2016 - 2018.

*INNOVATION-ACTIVE ENTERPRISES BY ACTIVITIES OF PRODUCT INNOVATION AND BUSINESS PROCESS INNOVATION, 2016 - 2018*

	<i>broj preduzeća/number of enterprises</i>				
	<i>Ukupno Total</i>	<i>Mala Small</i>	<i>Srednja Medium</i>	<i>Velika Large</i>	
<b>Inovatori proizvoda / Product innovators</b>					
Nove ili znatno poboljšane proizvode	1 181	796	292	93	<i>New or improved goods</i>
Nove ili znatno poboljšane usluge	1 069	727	250	92	<i>New or improved services</i>
<b>Inovatori poslovnog procesa / Business process innovators</b>					
Metode za proizvodnju robe ili pružanje usluga	772	476	227	69	<i>Methods for producing goods or providing services</i>
Logistika, metode isporuke ili distribucije	603	384	167	53	<i>Logistics, delivery or distribution methods</i>
Metode za obradu informacija ili komunikaciju	793	528	190	75	<i>Methods for information processing or communication</i>
Metode za računovodstvene ili druge administrativne poslove	662	399	199	64	<i>Methods for accounting or other administrative operations</i>
Poslovne prakse za organizacione procedure ili vanjske odnose	466	284	135	47	<i>Business practices for organizing procedures or external relations</i>
Metode za organiziranje radne odgovornosti, donošenje odluka ili upravljanje ljudskim resursima	670	385	212	73	<i>Methods of organizing work responsibility, decision making or human resource management</i>
Marketinške metode za promovisanje, pakovanje, utvrđivanje cijena, plasiranje proizvoda ili reklamacija	720	439	217	64	<i>Marketing methods for promotion, packaging, pricing, product placement or after sales services</i>

#### 5. PREDUZEĆA PREMA VRSTI INOVATIVNE AKTIVNOSTI KOJE SU PROVELI U PERIODU 2016 - 2018.

*ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY REALISED IN THE PERIOD 2016 - 2018*

	<i>broj preduzeća/number of enterprises</i>				
	<i>Ukupno Total</i>	<i>Mala Small</i>	<i>Srednja Medium</i>	<i>Velika Large</i>	
Završene aktivnosti u vezi sa inovacijama proizvoda ili procesa	718	439	194	85	<i>Completed product or process innovation activities</i>
Tekuće inovativne aktivnosti (aktivnosti u toku i na kraju 2018. godine)	453	273	124	56	<i>Ongoing innovation activities at the end of 2018</i>
Napuštene inovativne aktivnosti	73	39	20	14	<i>Abandoned innovation activities</i>
Vlastite aktivnosti istraživanja i razvoja	456	285	110	61	<i>In - house research and development activities</i>
Ugovorene aktivnosti istraživanja i razvoja za druga preduzeća	88	49	22	17	<i>Contract - out R&amp;D to the other enterprises or to public or private research organisations</i>

## 6. STRATEGIJE KOJE SU PREDUZEĆA OZNAČILA VEOMA ZNAČAJNIM ZA POSLOVANJE U PERIODU 2016 – 2018.

*STRATEGIES MARKED BY ENTERPRISES AS HIGHLY IMPORTANT TO THE ECONOMIC PERFORMANCE OF ENTERPRISE IN THE PERIOD 2016 – 2018*

	broj preduzeća/number of enterprises				
	Ukupno <i>Total</i>	Mala <i>Small</i>	Srednja <i>Medium</i>	Velika <i>Large</i>	
Fokus na poboljšanje postojećih proizvoda ili usluga	2 692	1 924	622	146	<i>Focus on improving existing goods or services</i>
Fokus na uvođenje novih proizvoda ili usluga	1 451	1 059	307	85	<i>Focus on introducing new goods or services</i>
Fokus na niske cijene (cjenovno vođstvo)	805	576	181	48	<i>Focus on low-price (price leadership)</i>
Fokus na visokom kvalitetu (vođstvo u kvalitetu)	3 148	2 256	717	175	<i>Focus on high-quality (quality leadership)</i>
Fokus na široku ponudu proizvoda ili usluga	1 375	988	322	65	<i>Focus on a broad range of goods or services</i>
Fokus na jedan ili mali broj ključnih proizvoda ili usluga	1 039	795	193	51	<i>Focus on one or a small number of key goods or services</i>
Fokus na zadovoljavanje postojećih klijenata	3 313	2 400	738	175	<i>Focus on satisfying established customer groups</i>
Fokus na postizanje nove grupe klijenata	2 507	1 813	565	129	<i>Focus on reaching out to new customer groups</i>
Fokus na standardizovnim proizvodima ili uslugama	1 473	1 037	334	102	<i>Focus on standardized goods or services</i>
Fokus na rješenja prilagođena klijentima	2 301	1 638	519	144	<i>Focus on customer-specific solutions</i>

Od ukupnog broja preduzeća, najveći broj preduzeća strategije „fokus na zadovoljenje postojećih klijenata“ i „fokus na visok kvalitet“ je označio veoma značajnim u svom poslovanju.

*The largest number of enterprises marked the strategies „focus on satisfying established customer group“s and „focus on high quality“ as very important to their economic performance.*

Istraživanje je pokazalo da je samo 6,4% preduzeća koja su saradivala s drugim preduzećima ili organizacijama u istraživanju i razvoju ili drugim inovacijskim aktivnostima.

*The survey showed that only 6.4% of enterprises that have co-operated with other enterprises or organizations in the research and development or other innovation activities.*

Preduzeća koja su najviše saradivala s drugim preduzećima ili organizacijama u istraživanju i razvoju ili drugim inovacijskim aktivnostima dolaze iz sektora J- Informacije i komunikacije, njih 12,9% i iz sektora K- Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja, njih 26,7%.

*Enterprises that most co-operated with other enterprises or organisations on R&D or other innovation activities came from sector of activity J- Information and communication 12,9% and sector of activity K- Financial and insurance activities , 27,7%.*

**7. PREDUZEĆA KOJA SU U PERIODU 2016 – 2018. GODINE KUPILA MAŠINE, OPREMU ILI SOFTVER PREMA TEHNOLOGIJAMA KOJE KORISTE U POSLOVANJU**

*ENTERPRISES THAT PURCHASED MACHINERY, EQUIPMENT OR SOFTWARE BASED ON TECHNOLOGY THEY USED IN BUSINESS IN THE PERIOD 2016-2018*

broj preduzeća/number of enterprises

	Ukupno <i>Total</i>	%	Mala <i>Small</i>	%	Srednja <i>Medium</i>	%	Velika <i>Large</i>	%	
Istoj ili poboljšanoj tehnologiji koju je preduzeće ranije koristilo	3 655	62,7	2 586	58,2	862	75,5	206	84,4	<i>The same or improved technology previously used in enterprise</i>
Novoj tehnologiji koju preduzeće ranije nije koristilo	1 250	21,4	773	17,4	366	32,0	111	45,4	<i>New technology that was not previously used in enterprise</i>

Istraživanje je pokazalo da je u posmatranom periodu 62,7 % preduzeća kupilo mašine, opremu ili softver na bazi iste ili poboljšane tehnologije koju je ranije već koristilo.

*The survey showed that in the observed period, 62.7% of enterprises purchased machines, equipment or software based on the same or improved technology that they had previously use*

## METODOLOŠKA OBJAŠNENJA

Istraživanje o inovativnim aktivnostima preduzeća je u potpunosti usklađeno sa istraživanjem koje se u Evropskoj uniji provodi svake dvije godine pod naslovom „Community Innovation Survey“.

Ciljnu populaciju ovog istraživanja čine preduzeća u Bosni i Hercegovini koja pripadaju područjima B-M Klasifikacije djelatnosti BiH (KD BiH 2010) i koja imaju 10 i više zaposlenih radnika, saglasno Regulativi Evropske unije broj 995/2012, koja propisuje detaljna pravila za sprovođenje Odluke br.1608/2003 Evropskog parlamenta i Vijeća o proizvodnji u razvoju statistike nauke i tehnologije.

Osnovni okvir za statističko istraživanje o inovativnim aktivnostima preduzeća u periodu 2016-2018. izdvojen je iz Statističkog poslovnog registra. Veličina uzorka na kojem je sprovedeno statističko istraživanje je 3.116 malih, srednjih i velikih poslovnih subjekata. Stopa odgovora preduzeća koja su ispunila upitnik iznosila je 67,8%.

Statističko istraživanje je sprovedeno je na uzorku stratifikovanom prema veličini poslovnog subjekta : Mala preduzeća: od 10 do 49 zaposlenih, Srednja preduzeća: od 50 do 249 zaposlenih i Velika preduzeća: preko 250 zaposlenih), i prema Klasifikaciji djelatnosti BiH 2010 (KD BiH 2010).

### Definicije

Definicije korištene u istraživanju su usklađene sa revidiranim Priručnikom za prikupljanje i tumačenje podataka o inovacijama (Oslo manual, IV edition, 2018, u izdanju OECD i EUROSTAT) uslijed čega je došlo do prekida u seriji podataka. Korištene definicije su:

**Inovativne aktivnosti preduzeća** obuhvataju sve razvojne, finansijske i komercijalne aktivnosti koje provodi preduzeće, a koje su namijenjene inovaciji ili za rezultat imaju inovacije. Inovativne aktivnosti mogu dovesti do inovacije, biti u toku, odložene ili napuštene u posmatranom periodu.

**Inovativno aktivna preduzeća** su preduzeća koja su u posmatranom periodu imala završene aktivnosti u vezi sa inovacijama proizvoda ili procesa i/ili tekuće inovativne aktivnosti (aktivnosti koje su bile u toku na kraju 2018. godine) i/ili napuštene inovativne aktivnosti i/ili interne aktivnosti istraživanja i razvoja i/ili ugovorene aktivnosti istraživanja i razvoja.

**Poslovna inovacije** je novi ili poboljšani proizvod ili poslovni proces (ili oboje) koji se značajno razlikuje od prethodnih proizvoda ili poslovnih procesa i koji je implementiran na tržištu ili primijenjen u preduzeću

## NOTES ON METHODOLOGY

*Survey on innovation activity of enterprises is completely in accordance with the survey entitled „Community Innovation Survey“.*

*Target population in this survey are enterprises in Bosnia and Herzegovina which belong to the sections B-M of the Classification of economic activities (KD BiH 2010), with 10 or more employees, in accordance with Commission Regulation (EC) No. 995/2012 implementing the Decision No 1608/2003 of the European Parliament and Council on the production and development of statistical data on statistics science and technology*

*Simple frame for the statistical survey on innovation activities of enterprises in the period from 2016 to 2018 was extracted from the Statistical Business Register. The sample size is 3 116 small, medium and large business entities. The response rate of enterprises that filled in the questionnaires was 67,8%.*

*A statistical survey conducted on a sample stratified by size of business entities:  
small: from 10 to 49,  
medium: 50 to 249 employees and  
large: more than 250 employees and the Classification of Economic Activities BiH in 2010 (KDBiH2010).*

### Definitions

*Definitions used in the survey comply with the revised Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation (Oslo Manual, 4th Edition, 2018, published by OECD and Eurostat), causing breaks in the data series. The following definitions were used*

***Innovation activities** include all developmental, financial and commercial activities undertaken by an enterprise that are intended to innovate or that result in an innovation. Innovation activities may result in innovation, be ongoing, delayed or abandoned in the observation period*

***Innovation-active enterprises** are those that, in the observation period, have had completed product or process innovation activities and/or ongoing innovation activities at the end of 2018 and/or abandoned innovation activities and/or in-house research and development activities and/or contract-out research and development activities*

***A business innovation** is a new or improved product or business process (or combination thereof) that differs significantly from the enterprise's previous products or business processes and that has been introduced on the market or brought into use by the enterprise*



**Inovacija proizvoda** je novi ili poboljšani proizvod (roba ili usluga) koji se značajno razlikuje od prethodnih proizvoda ili usluga vašeg preduzeća, a koja je implementirana na tržištu

**Inovacija poslovnog procesa** je novi ili poboljšani poslovni proces koji je uveden za jednu ili više poslovnih funkcija koji se značajno razlikuje od prethodnih poslovnih funkcija i koji je implementiran u preduzeću. Poslovni procesi obuhvataju metode za proizvodnju robe ili pružanja usluga; logistiku, metode isporuke ili distribucije; metode za obradu informacija ili komunikaciju; metode za računovodstvene ili druge administrativne poslove; poslovne prakse za organizacione procedure ili vanjske odnose; metode za organizovanje radne odgovornosti, donošenje odluka ili upravljanja ljudskim resursima i marketinške metode za promovisanje, pakovanje, utvrđivanje cijena, plasiranje proizvoda ili reklamacije.

***A product innovation** is a new or improved good or service that differs significantly from the enterprise's previous goods or services and that has been introduced on the market.*

***A business process innovation** is a new or improved business process for one or more business functions that differs significantly from the enterprise's previous business processes and that has been brought into use by the enterprise. Business processes include methods for producing goods or providing services; logistics, delivery or distribution methods; methods for information processing or communication; methods for accounting or other administrative operations; business practices for organizing procedures or external relations; methods of organizing work responsibility, decision making or human resource management; marketing methods for promotion and packaging, pricing, product placement or after sales services*

---

**Izdaje i štampa Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, 71000 Sarajevo, Zelenih beretki 26**  
*Published and printed by the Agency for Statistics of the Bosnia and Herzegovina, 71000 Sarajevo, Zelenih beretki 26*

**Telefon/Phone: +387 (33) 911 911 · Telefaks/Telefax: +387 (33) 220 622**  
**Elektronska pošta/E-mail : bhas@bhas.gov.ba · Internetska stranica/Web site: <http://www.bhas.ba>**

**Odgovara direktor: dr.sc. Velimir Jukić**  
*Person responsible: Velimir Jukić, PhD, Director*

**Saopćenje priredio: Dragan Jovović**  
*Prepared by: Dragan Jovović*

**Podaci iz ovog saopćenja objavljuju se i na internetu**  
*First Release data are also published on the Internet*

---